

ТОТ СРЕЩУ АВСТРИЯ

Решение на Европейския съд по правата на човека от 12 декември 1991 г.

ТЕКСТОВЕ ОТ КОНВЕНЦИЯТА : 5 т.3, 5 т.4, 26, 50

КЛЮЧОВИ ДУМИ И ИЗРАЗИ: освобождаване преди приключване на съдебния процес/ завеждане на дело / равенство на страните/ гледане на делото в разумен срок / справедливо удовлетворение

ЦИТИРАНИ ПРИМЕРИ ОТ СЪДЕБНАТА ПРАКТИКА:

Kemmache v. France judgment of 27 November 1991, Series A no. 218, para. 45 ;

B. v. Austria judgment of 28 March 1990, Series A no. 175 ;

Wemhoff judgment of 27 June 1968, Series A no. 7, p. 26, para. 17 ;

Kцnig judgment of 28 June 1978, Series A no. 27, p. 36, para. 104 ;

Ringeisen judgment of 16 July 1971, Series A no. 13, pp. 37-38, para. 90 ;

Guzzardi judgment of 6 November 1980, Series A no. 39, pp. 22-23, paras. 62-63 ;

Foti and others judgment of 10 December 1982, Series A no. 56, p. 15, para. 44 ;

Delcourt judgment of 17 January 1970, Series A no. 11, p. 14, para. 25 ;

Ekbatani judgment of 26 May 1988, Series A no. 134, p. 12, para. 24 ;

Sanchez-Reisse judgment of 21 October 1986, Series A no. 107, p. 19, para. 51 ;

E. v. Norway judgment of 29 August 1990, Series A no. 181-A, p. 21, para. 50

Европейският съд по правата на човека заседава съгласно член 43 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") и съответните текстове от Правилника на съда в състав от съдиите:

Г-н Р. Рюсдал, Председател, Г-н Тор Вилиамсон, Г-н Ф. Гьолчуклу, Г-н Ф. Мачер, Сър Винсент Еванс, Г-н А. Шпийлман, Г-н И. Фойгел, Г-н С. Пеканен, а също и Г-н М.-А. Ейсен, Секретар, и Г-н Х. Петцолд, заместник Секретар, при закрити врати на 27 май и 25 ноември 1991 г. и постановява следното решение, прието на последната дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е предадено на Съда от Европейската комисия по правата на човека ("Комисията") на 15 октомври 1990 г. и от Правителството на Република Австрия ("Правителството") на 18 декември 1990 г. в тримесечния срок, определен от член 32 т. 1 и член 47 от Конвенцията. То произтича от жалба (номер 11894/85) срещу Австрия, подадена до Комисията съгласно член 25 от австрийския гражданин г-н Стефан Тот на 12 октомври 1985 г.

2. Параграфи 2-7 описват производството пред Съда относно участието на жалбоподателя, състава на съдебното отделение, което да гледа делото, представянето на паметни бележки от жалбоподателя и Правителството-ответник, както и съдебното заседание.

ФАКТИТЕ

I. Обстоятелства по делото

8. Г-н Стефан Тот, австриец живеещ в Грац, работи като мияч на чинии в ресторант.

9-10. На 1 юни 1984 г. Районният съд в Залцбург (Ландесгерихт) издава заповед за неговото арестуване (Хафтбефел). Той е заподозрян в квалифициран случай на измама в съучастие с някой си Дж. М.; той е издал известен брой чекове без покритие по сметки на Дж. М., осребрени след това в различни банки. Заповедта гласи, че има риск от укриване, защото адреса му е неизвестен, както и поради рецидив, тъй като г-н Тот има няколко предишни присъди. Втора заповед е издадена на 24 август 1984 г., в която се посочват единадесет случая на опити за измама или квалифицирани случаи на измама.

11. На 11 януари 1985 г. в 23 часа полицията арестува г-н Тот на летището в Грац, градът където той живее по това време, въпреки че не е регистриран; посрещал е приятел.

А. Следствие

1. Задържане в полицията

12. Съдия-следовател от Районния съд в Грац е разпитал жалбоподателя на следващия ден в 10.40 часа. Според документа озаглавен "Разпит на обвиняемия", съдията го е уведомил, че заповедите за арестуване се основават на подозрение за извършване на няколко престъпления - квалифицирани случаи на измами, и че задържането в полицията има за цел да предотврати риска от укриване и наговаряне.

2. Начална фаза на предварителното задържане

13. На 23 януари 1985 г. той е разпитан от съдия-следовател на Районния съд в Залцбург. Той подписва документ "Разпит на обвиняемия", в който се посочва, че е образувано предварително производство и че той е задържан поради съществуване на риск от укриване и повторно извършване на престъпленията (член 180 параграфи 1 и 2 от НПК).

14. На същия ден Районният съд издава заповед за задържане, базирайки се на причините визирани от съдията-следовател. По-рано г-н Тот се е опитал да избегне наказателното преследване като е сменил местоживеенето си, така че ако сега бъде освободен е вероятно същият погречи на процеса или да се укрие, за да осуети бъдещата присъда. Освен това, той не е социално интегриран и е безработен, което дава основание за опасения от извършване на нови престъпления със сериозни последствия от рода на тези, за които вече двукратно е осъждан.

15-16. Съдията-следовател е разпитал г-н Тот на 25, 28, 29, 30 и 31 януари и на 1 февруари.

3. Молба за освобождаване от 15 февруари 1985 г.

17. На 15 февруари 1985 г. г-н Тот подава молба за освобождаване. Той твърди, че може да представи доказателства както за постоянно местоживеене в дома на сестра си, така и за евентуална работа.

18. Същият ден съдията-следовател обръща внимание и на друго оплакване. На 19 февруари той нарежда на полицията да направи запитвания относно престъпленията, които жалбоподателят е извършил в Швейцария и моли Районния наказателен съд във Виена да му изпрати делото. Правителството не е представило никакви подробности по тези въпроси.

19. На 27 февруари Ратцкамарата (Отдела по преразглеждане) на Районния съд в Залцбург отхвърля молбата му за освобождаване след заседание, на което жалбоподателят се е явил с адвоката си. Повторени са основанията на решението от 23 януари, като е добавено това, че мерки по-леки от задържането няма да са достатъчни за постигане на съответните цели.

20. На 1 март 1985 г. делото отново е върнато на съдията-следовател. Между 6 и 19 март то е предадено на прокуратурата в Залцбург и на Апелативния съд в Линц във връзка с удължаване задържането на съучастника Дж. М. , преди да изпращането му отново до съда в Залцбург. Съдията-следовател, който е бил в отпуск от 20 март до 15 април, е разпитал г-н Тот на 30 април относно Дж. М. . На 15 май той е изискал документи от две Мюнхенски банки.

21. От 26 април до 1 май жалбоподателят е излежал присъда, наложена му от Окръжния съд в Залцбург за митническо престъпление.

4. Първо удължаване на предварителното задържане (19 юни 1985 г.)

22-23. По молба на съдията-следовател от 7 юни 1985 г., Апелативният съд в Линц решава в закрито заседание на 19 юни 1985 г. да удължи максималната продължителност на задържането на осем месеца считано от 23 януари 1985 г. Измамата, в която е заподозрян обвиняемия, е довела до загуба в размер на повече от 2 млн. австрийски шилинга. Делото става изключително обемисто поради многото факти и противоречията в изявленията на г-н Тот и неговия съучастник.

24. На 9 юли 1985 г. г-н Тот оспорва решението на Апелативния съд пред Върховния съд, като твърди, че има постоянно местоживееие в Австрия, изгледи за работа и е много привързан към приятелката си. На 16 юли той настоява делото да бъде препратено, въпреки че съдията счел това за безполезно. На 22 август 1985 г. Върховният съд намира молбата за недопустима. Делото е върнато на съдията-следовател на 11 септември 1985 г.

5. Молба за освобождаване от 12 септември 1985 г.

25. На 12 септември 1985 г. г-н Тот моли Районния съд в Залцбург да нареди неговото освобождаване тъй като осемте месеца, определени от Апелативния съд в Линц, вече са изтекли. Европейският съд няма сведения за това как са се развили нещата около молбата.

6. Второ удължаване на предварителното задържане (18 септември 1985 г.)

26-27. На 18 септември 1985 г. Апелативният съд в Линц в закрито заседание удължава максималната продължителност на задържането на единадесет месеца както е поискано от съдията-следовател на 9 септември. По отношение опасността от укриване на жалбоподателя и от рецидив съдът намира, че обстоятелствата остават непроменени.

28. След като съдията-следовател счел предварителното разследване за приключено, той изпраща делото на Прокуратурата в Залцбург на 2 октомври 1985 г. На 31 октомври прокуратурата изисква допълнителни мерки по разследването, които са назначени на 7, 15 и 19 ноември.

На 3 декември делото е предадено на Апелативния съд в Линц за решение относно задържането на г-н Тот.

7. Молба за освобождаване от 26 септември 1985 г.

29. На 26 септември 1985 г. г-н Тот подава молба за освобождаване до Конституционния съд, който я приема на 28 февруари 1986 г.

8. Трето удължаване на предварителното задържане (11 декември 1985 г.)

30. На 11 декември 1985 г., по искане на съдията-следовател и прокуратурата, Апелативният съд в закрито заседание удължава максималната продължителност на задържането на петнадесет месеца. Освен причините, сочени в предишните решения, съдът отбелязва, че обвиняемият е заподозрян и в подстрекаване на друго лице да изгори ресторант в Швейцария, като е причинил щети възлизащи на 300,000 швейцарски франка. Той отбелязва също така, че разследването все още не е приключило поради многобройните доказателства.

9. Молба за освобождаване от 13 декември 1985 г.

31. На 13 декември 1985 г. жалбоподателят отново подава молба за освобождаване. На 20 декември делото е предадено на Ратцкамерата на Районния съд в Залцбург, която отхвърля молбата на 2 януари 1986 г. в края на заседание, на което присъстват г-н Тот и неговия адвокат. Разследването, на етапа до който е стигнало, потвърждава твърденията за измама и издаване на чекове без покритие за 2 млн. австрийски шилинга. Що се отнася до опасността от укриване и рецидив, позицията е същата като в решението от 11 декември 1985 г.

32. На същия ден съдията-следовател разпитва жалбоподателя във връзка с изявленията на С.Р. - друг съобвиняем, който го е замесил в престъплението, като съдията-следовател организирал и провел очна ставка между двамата.

33. На 16 януари 1986 г. г-н Тот оспорва решението от 2 януари пред Апелативния съд в Линц. Този съд отхвърля жалбата на 22 януари в закрито заседание "след изслушване на всички доводи на Главната прокуратура", но без да призове и изслуша обвиняемия и адвоката му. Съдът се опасява от това, че ако жалбоподателят бъде освободен ще премине нелегално границата; без значение е дали това предположение е основателно, тъй като жалбоподателят твърди, че няма необходимите документи да премине в Германия и че му е забранено да влиза там и че срещу него се води наказателно производство в Швейцария. Съществува и риск от повторно извършване на престъпленията, тъй като жалбоподателят има 5 предишни присъди, включително изтърпяна 20 месечна присъда, наложени от Районния съд в Щутгарт за измама и подправка на документи. Апелативният съд не намира, че продължителността на задържането е извън допустимата на този етап, имайки предвид вероятната присъда в случай на осъждане, и счита основанията за задържане като достатъчни, за да се изключат други по-леки мерки.

34. - 35. Съдията-следовател разпитва жалбоподателя за последен път на 22 януари 1986 г. Тогава той излиза в отпуска от 01 до 14 февруари. На 19 февруари той прави запитване до австрийска банка относно различни документи по делото. С решение от 26 февруари 1986 г. съдията-следовател приключва предварителното разследване.

Б. Съдебно производство

1. Предявяване на обвинението

36. На 12 март 1986 г. прокуратурата в Залцбург повдига обвинение срещу г-н Тот за различните случаи на опит за измама и измама при квалифициращи обстоятелства, както и за подправяне на "специално защитени документи". Според обвинението, дълго 17 страници, жалбоподателят е издавал чекове от различни банки в Германия, Австрия и Швейцария и е инструктирал Б. и Дж. М. да ги осребряват в други банки в тези страни; в резултат на това нанесената вреда възлиза на 950 000 австрийски шилинга за случаите на квалифицирана измама, и на 1 250 000 за опит за измама; обвиняемият вече има две присъди за измама и за укриване на крадени вещи и е бил подсъден в Германия за 19 престъпления за чекови измами. Органите на прокуратурата смятат, че предстои по-нататъшно разследване, тъй като жалбоподателят е заподозрян в палеж, както и в други случаи на квалифицирана измама.

37. На 19 март 1986 г. обвинението е предявено на г-н Тот, който го оспорва на 4 април, но безрезултатно. На 11 април Апелативният съд в Линц счита, че резултатите от разследването са достатъчни, за да подкрепят обвиненията срещу него; и следователно го предава на съд.

2. Четвърто удължаване на предварителното задържане (11 април 1986 г.)

38. На същия ден, но с отделно решение, Апелативният съд се произнася в закрито заседание по искането на съдията-следовател от 4 април; съдът удължава на седемнадесет месеца максималната продължителност на задържането до събиране на допълнителни доказателства, имайки предвид обхвата и сложността на разследването. Според него няма никакви нови доказателства в полза на г-н Тот след 22 януари 1986 г.

39-41. На 30 април документите по делото са предадени на Районния съд в Залцбург, който на 23 май насрочва делото за 11 юни 1986 г. Процесът на г-н Тот започва на насрочената дата, но съдът го отлага след първото заседание за допълнително разследване, и назначава адвокат. Протоколът на заседанието е 116 страници.

3. Молба за освобождаване на 16 юни 1986 г.

42. На 16 юни 1986 г. жалбоподателят отново подава молба за освобождаване като твърди, че има постоянно местоживее в Австрия и потвърждение за постоянна работа.

43. Молбата му е отхвърлена на 25 юни от Рацкамарата на Районния съд в Залцбург, а след това на 9 юли и от Апелативния съд в Линц, където делото е изпратено на 3 юли. Двете съдилища излагат същите доводи като предишните. Вторият постановява решението си в закрито заседание "след изслушване доводите на Главна прокуратура".

44-45. На 24 юли, десет дни след връщането на делото, Районният съд в Залцбург е потърсил информация от Районния съд във Виена относно предложената дата за освобождаване на Б. На 29 юли съдът моли немски съд да му съобщи едно решение, което е получено на 18 август. (Тази процедура е резултат от молба за освобождаване, подадена на 25 юли 1986 г.).

46. На 22 септември Районният съд иска от центъра за задържане Хиртенберг информация за датата на вероятното освобождаване на Б. и неговия адрес след това. Същият ден той /съдът/ изпраща писма до Швейцарския Федерален полицейски департамент и до Окръжния съд Ашафенбург (Германия) за информация около свидетеля Д. На 15 октомври Окръжният съд Ашафенбург отговаря, че не знае адреса на Д. На 20 октомври Районният съд в Залцбург получава адреса по телефона от затвора във Франкфурт и моли Окръжния съд на града да разпита Д.

На 25 септември делото е изпратено на съдебен експерт, който е депозирал доклад за Дж. М. на 8 октомври.

5. Молба за освобождаване от 28 октомври 1986 г.

47. В закрито заседание на 12 ноември 1986 г., основавайки се на същите доводи като в предишните решения, Рацкамарата на Районния съд в Залцбург не уважава молбата за освобождаване на г-н Тот от 28 октомври.

48. На 17 ноември г-н Тот подава жалба, която е отхвърлена от Апелативния съд в Линц на 26 ноември "след изслушване на Главния прокурор". Съдът отбелязва, че Дж. М. е замесил обвиняемия, който не е успял да смекчи подозренията срещу него. Съдът повтаря по същество причините, дадени в предишните си решения. Делото е върнато на Районния съд в Залцбург на 1 декември.

49. Междувременно на 12 ноември г-н Тот заявява, че не желае услугите на адвоката, назначен да го представлява. На 16 декември адвокатурата заявява, че не вижда причина да назначи друг защитник.

50. На 17 ноември жалбоподателят се оплаква, че не е определена дата за съдебното заседание. Той е информиран, че съдът чака разпита на Д., който е трябвало да се проведе на 27 ноември във Франкфуртския Окръжен съд.

На 3 декември последният съд изпраща на австрийските власти преписа от разпита на Д.

51. На 12 и 16 декември 1986 г. съдът моли полицията на Дорнбирн и Брегенц да даде адресите на Б. и С. Р.; на 22 януари 1987 г. той е поискал информация за същите от Дирекцията на федералната полиция в Залцбург.

6. Молба за освобождаване от 31 декември 1986 г.

52. На 31 декември 1986 г. г-н Тот още веднъж моли за освобождаване. Рацкамерата на Районния съд в Залцбург отхвърля молбата на 21 януари 1987 г.

7. Освобождаване на жалбоподателя

53. Още една молба за освобождаване е подадена до Рацкамарата на 21 януари 1987 г.; отхвърлена е на 28 януари.

На 18 февруари Апелативният съд в Линц уважава молбата на г-н Тот от 3 февруари. Той счита, че близо 25-те месеца задържане значително са намалили риска от укриване и рецидив на жалбоподателя и са направили възможно налагането на по-леки мерки. Определени са няколко условия за освобождаването: мерки за неизбягване на процеса и неукриване преди края на процеса или забавяне на разследването; наложено е задължение за избор на постоянно местоживееене в Австрия и за съобщаването му на съда, както и обаждане до полицията на всеки два дена; документите му за самоличност са временно конфискувани.

Жалбоподателят е освободен на същия ден.

8. Допълнително обвинение

54. На 9 юли 1987 г. органите на прокуратурата в Залцбург повдигат допълнително обвинение, дълго девет страници. Г-н Тот е обвинен в извършването на други престъпления-измами /в съучастие със С.Р./ като е търсел да осребри фалшиви чекове в Германия, Австрия и Швейцария, което е довело до щети в размер на приблизително 800,000 австрийски шилинга. Тези престъпления, следователно, са наказуеми със затвор от една до десет години (член 147 пар. 3 на НК).

Жалбоподателят подава оплакване срещу това ново обвинение, но жалбата му е отхвърлена от Апелативния съд в Линц на 30 септември.

55. Същият ден е уважена частично молба от г-н Тот до Районния съд в Залцбург относно наложените условия. Той е задължен да се обажда до полицията веднъж седмично. Жалбоподателят подава жалба до Апелативния съд в Линц, но тя бива отхвърлена на 4 ноември 1987г.

9. Процесът

56. На 22 февруари 1988 г. Районният съд насрочва делото за 25 и 26 май. На последната дата, той признава обвиняемия за виновен в извършването на квалифицирана измама и го осъжда на четири и половина години затвор, като предварителното задържане е приспаднато автоматически. Текстът на присъдата е 69 страници.

С решение от 23 февруари 1989 г. Апелативният съд намалява присъдата на четири години. На 6 май 1990 г. Районният съд в Залцбург отлага изпълнението на присъдата.

2. Вътрешно право

А. Задържане до събиране на допълнителни доказателства

57. Съгласно член 180 параграфи 1 и 2 от НПК, изменен на 2 март 1983 г., едно лице може да бъде задържано, когато има сериозни основания за подозирането му в извършване на престъпление и ако съществува риск от укриване, наговаряне или рецидив.

58. Риск от укриване може да не се предполага, ако наказанието, очакващо обвиняемия не надвишава пет години затвор, щом той води нормален живот и има постоянно местожителство в Австрия, освен ако вече не се е опитал да избегне съда (пар. 3).

59. Съгласно член 193, задържането не може да продължи повече от два месеца ако се основава само на опасност от наговаряне, или повече от шест месеца ако се основава на други причини.

Второинстанционният съд може обаче, ако съдията-следовател или прокурорските органи поискат и ако сложността или обхвата на разследването налагат, да удължи задържането на максимум три месеца в случай на предполагаемо наговаряне, и на една година поради други причини, или дори на две години, ако рискуваната присъда надвишава пет години (параграфи 3 и 4). Упражнявайки това си право Апелативният съд заседава при закрити врати в отсъствие на задържаното лице и адвоката му; той дава възможност на Главна прокуратура да се произнесе (пар. 2).

Задържане поради причина различна от риска за наговаряне не се ограничава във времето след като процесът е започнал (пар. 5).

60. Обвиняемият може да подаде молба за освобождаване по всяко време (член 194 пар. 2). Според членове 194 и 195, такава молба трябва да се разгледа от Рацкамарата на Районния съд в закрито заседание в присъствието на обвиняемия и адвоката му; в Апелативния съд - независимо дали по молба на задържания или на прокурорските органи - устното производство също се провежда при закрити врати, в присъствието на служител от Главна прокуратура, но без обвиняемия и адвоката му.

Когато не е подадена такава молба, Рацкамарата автоматически преразглежда задържането щом то е продължило два месеца или са изминали три месеца от последното гледане и обвиняемия няма адвокат (член 194 пар. 3).

Фактът, че обвинението е окончателно или че датата за започване на процеса е определена означава че не се провеждат повече преразглеждания. Решенията за удължаване на задържането в такива случаи вече се вземат от Рацкамарата в закрито заседание (член 38 от НК).

Б. Алтернативни мерки за задържане до събиране на допълнителни доказателства

62. Член 180 пар. 4 от НПК изисква да не се удължава задържането, когато целите му се постигат чрез една или повече по-леки мерки. Основните мерки предвидени в това отношение са следните (член 180 пар. 5): мерки да не се укрива, или да не напуска местоживеенето без разрешение на съдията-следовател; обещание да не се пречи на разпита; задължение за живеене на определено място или да не се посещава съответно място или да не се консумира алкохол; задължение да се информира полицията за промяна на адреса; временно отнемане на паспорт или

шофьорска книжка; поръчителство; временно назначаване на инспектор, който да надзирава пуснатия на свобода обвиняем.

Член 190 осигурява възможност за пускане под гаранция, когато въпросното престъпление е наказуемо с не повече от десет години затвор и когато задържането е наредено за предотвратяване на опасността от укриване на обвиняемия.

ПРОИЗВОДСТВО ПРЕД КОМИСИЯТА

63. В своята жалба до Комисията от 12 октомври 1985 г. (номер 11894/85), г-н Тот формулира множество оплаквания във връзка с арестуването и задържането му и продължителността на наказателното производство, както и поведението на австрийските власти и съдилища.

64. На 8 май 1989 г. Комисията обявява жалбата за допустима относно продължителността на задържането и производството пред Апелативния съд в Линц. В своя доклад от 3 юли 1990 г. (член 31) тя изказва мнението, че има нарушение на точки 3 и 4 на член 5 (член 5т.3, член 5т.4).

ЗАКОНЪТ

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 ТОЧКА 3 (член 5 т.3)

65. Господин Тот се позовава на чл.5 т.3. Той твърди, че продължителността на предварителното му задържане представлява нарушение на този член, твърдение оспорвано от Правителството, но прието от Комисията.

A. Период, който да се вземе предвид

66. Периодът, който трябва да се вземе предвид започва на 11. 01.1985 г., датата на ареста, и завършва на 18.02.1987 г., с освобождаването на жалбоподателя след решението на Апелативния съд в Линц, който уважава молбата, намален с периода от 26.04. до 01.05.1985 год., през който жалбоподателят излежава присъда в затвора (виж пар. 21 по-горе). Следователно периодът е продължил 2 години, 1 месец и два дни.

B. Разумност на продължителността на задържането.

67. Основна задача на националните правораздавателни органи е да осигурят във всеки един случай предварителното задържане на обвиняемия да не превишава разумното време за това. За тази цел те трябва да разгледат всички обстоятелства за и против съществуването на действителен обществен интерес оправдаващ отклонението от правото на уважение на личната свобода, имайки предвид принципа на презумпцията за невинност, и да ги изложат в решенията си по молбите за освобождаване. Необходимо е да се реши дали има нарушение на чл.5 пар.3 на базата на мотивите, изложени в тези решения и на достоверните факти, споменати от задържания в молбите му за освобождаване.

Основателното подозрение, че арестуваното лице е извършило престъпление е задължително условие / *sine qua non* / за валидността на продължителното задържане, но след известен период от време то вече не е достатъчно : тогава съдът трябва да реши дали другите основания, цитирани от правораздавателните

власти все още оправдават лишаването от свобода. Когато тези условия са "релевантни" и "достатъчни", съдът трябва също да потвърди дали компетентните власти са проявили "специално усърдие" при водене на производството (виж решение Кемаче срещу Франция от 27.11.1991 г. серия А, N 218, стр.23, пар.45)

1. Оправдаване на задържането

68. При отхвърляне на молбите за освобождаване на г-н Тот съдилищата изтъкват две основни причини: необходимостта да се предотврати повторно извършване на престъпленията и необходимостта да се предотврати опасността от укриването му.

(а) риск от повторно извършване на престъпленията

69. Според Правителството съществува истински риск от повторно извършване на престъпленията, защото жалбоподателят има няколко предишни присъди за подобни престъпления, които са били предмет на висящи производства срещу него.

Г-н Тот твърди обратното, че тези присъди не са напълно справедливи.

70. Съдът отбелязва, че решенията вземат предвид същността на предишните престъпления и броя на осъжданията като резултат от тях, въпреки че до известна степен те се различават едно от друго (виж пар.14 и 33 по-горе). Съдът споделя възгледа на Комисията, че националните съдилища с основание се страхуват от извършване на нови престъпления.

(б) опасност от укриване

71. Правителството твърди също така, че има опасност от укриване на жалбоподателя. Те цитират сериозността на присъдата, която би могла да се наложи, както и тежестта на обвинението срещу него. Те обръщат внимание на предишни опити на жалбоподателя да избегне правосъдието чрез честа смяна на адреса си без съответната регистрация за това. Добавя се, че съдилищата които са длъжни да следят за законността на предварителното задържане на г-н Тот, визират и по-леки мерки, но в крайна сметка решенията им не подкрепят тази възможност.

Жалбоподателят, от своя страна, твърди че има постоянно местожителство в Австрия и лесно може да си намери стабилна работа, която да осигури реинтегрирането му в обществото.

72. Както Комисията, така и Съдът счита, че националните съдилища базират решенията си на основания, които достатъчно добре изразяват защо, въпреки аргументите на г-н Тот в подкрепа на молбите му за освобождаване, те считат опасността от укриване за решаваща виж пар. 19, 22, 26, 30, 31, 3, 5, 47 и 48 по-горе.

(в) заключение

73. Като цяло, причините за отхвърляне на молбите на г-н Тот са релевантни и достатъчни.

2. Осъществяване на производството

74. Според жалбоподателя, когато му е било предявено обвинението все още са се провеждали различни разследвания, а делото е било насрочено за 11 юни 1986 г. само за да стане възможно удължаване на задържането без ограничение във времето.

75. Правителството счита, че продължителността на задържането в никакъв случай не е неразумна. На първо място, то подчертава сложността и обхвата на делото. Като го сравнява с делото Б. срещу Австрия (решение от 28 март 1990, серия А номер 175), то посочва в своя подкрепа големината на делото (дванадесет тома) и дългото решение на първоинстанционния съд (шестдесет и девет страници). То обръща внимание и на датите на взетите мерки, за да покаже , че органите са проявявали усърдие почти през всичките периоди критикувани от Комисията в нейния доклад (виж параграф 76 по-долу), които съвпадат с отпуските на съдията-следовател. Накрая, то подчертава големия брой молби за освобождаване, подадени от г-н Тот и следователно го прави донякъде отговорен за продължителността на задържането.

76. Комисията признава, че следствените органи поставят няколко трудни фактологични въпроси, които са допринесли за удължаване на производството. Тя счита също така, че някои от молбите и жалбите на жалбоподателя трябва да са имали същия ефект, въпреки че не счита броя им за прекомерен.

От друга страна, тя представя списък от седем периода на бездействие, които правят приблизително единадесет месеца: от 19 февруари (започване на разпити относно престъпления извършени в Швейцария) до 30 април 1985 г. (разпит на жалбоподателя); от 25 юни (писмо на съдията-следовател до германска банка) до 24 септември 1985 г. (удължаване на разследването); от 19 ноември 1985 г. (решение одобряващо искането на прокурорските органи за допълнителни разследвания) до 2 януари 1986 г. (разпит на г-н Тот); от 22 януари (последен разпит на жалбоподателя) до 26 февруари 1986 г. (приключване на предварителното разследване); от 11 юни (отлагане на делото) до 24 юли 1986 г. (молба за информация от Виенския Районен съд); от 18 август (получаване на немско съдебно решение) до 22 септември 1986 г. (изпращане на две писма) и от 8 октомври (депозиране на доклад от съдебен експерт относно съ-обвиняем) до 12 ноември 1986 г. (когато г-н Тот се отказва от услугите на назначения адвокат) (виж параграфи 18-20, 23- 35 и 41-46).

Дори и задачите, нормално свързани с такова производство и непосочени в документите - като преглед на документацията, подготвяне на разпитите, официални запитвания за информация и така нататък - не извиняват, според Комисията, закъсненията по това дело. Накратко, производството не е водено със съответната експедитивност.

77. Съдът изцяло приема, че правото на задържания обвиняем за разглеждане на неговото дело с особена експедитивност не трябва да пречи на съдебните власти да изпълняват задълженията си със съответното внимание (виж , *mutatis mutandis*, решение Уемхов от 27 юни 1968 г., серия А номер 7 , стр. 26, пар. 17). Доказателствата, обаче, показват, че австрийските съдилища не са действали с необходимата бързина по този случай.

Продължителността на производството - доколкото е релевантно в този контекст - не следва да се приписва на сложността на делото или на поведението на

жалбоподателя. Въпреки, че престъпленията в които е обвинен г-н Тот са многобройни и засягат няколко държави, те са относително често срещани и повторяеми. Що се отнася до жалбите, някои са били обречени на неуспех още в началото, като тази от 9 юли 1985 г. до Върховния съд и тази от 26 септември 1985 г. до Конституционния съд (виж параграфи 24 и 29 по-горе); те, обаче, едва ли са забавили разглеждането на делото.

От друга страна, бързината на разследването значително се е повлияла от предаването на делото на съответния съд не само при всяка молба за освобождаване и всяка жалба от г-н Тот , но и при всяко искане на съдията-следовател или прокурора за удължаване на задържането. Следователно, имало е доста прекъсвания, защото служителите са оставяли делото, понякога за доста време, на свои колеги (виж параграфи 20, 24, 28, 31, 39, 43, 44, 46 и 48 по-горе). Вместо да използват копия, каквато е практиката в други страни-членки на Съвета на Европа, такова мотаене на делото е налице и преди и след повдигане на обвинението (виж `mutatis mutandis` решение Кьонинг от 28 юни 1978 г., серия А номер 27, стр. 36, пар. 104). Тъй като ефектът е забавяне на разследването през време на разглеждане на въпроса за удължаване на задържането и, следователно, забавяне на освобождаването на жалбоподателя, трудно може да има 'примирение' с важността на правото на свобода съгласно член 5 т. 1 (чл. 5 т. 1) от Конвенцията.

78. В заключение, има нарушение на член 5 т. 3

2. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 5 Т. 4

79. Жалбоподателят се позовава на член 5 т. 4. Според твърденията му, производството пред Апелативния съд в Линц не е било насочено против него нито при решаване на молбите му за освобождаване, нито при удължаване на предварителното задържане.

А. Производство по молбите за освобождаване

1. Предварително възражение на Правителството

80. Австрийското правителство прави предварително възражение за това, че г-н Тот не е подал жалба пред Комисията в шест-месечния срок съгласно член 26, основаваща се на неговото и на адвоката му отсъствие при разглеждане на жалбите му срещу отхвърлянето на молбите му за освобождаване от Районния съд в Залцбург.

То се позовава на писмата, които г-н Тот е изпратил до Секретариата на 5 и 26 декември 1985 г., след това на 4 юли и 11 декември 1986 г., за да допълни първоначалната си молба от 12 октомври 1985 г. Първите две писма са относно решенията на Апелативния съд от 19 юни и 11 декември 1985 г. за удължаване на задържането. Третото и четвъртото са за неговата продължителност. Г-н Тот, който е защитаван от адвокат по време на вътрешното производство, трябва да е знаел за участието на прокурор на заседанията за разглеждане на молбите за освобождаване и за разликите между двете категории производства.

81. На заседанието делегатът на Комисията кани Съда да преразгледа своята съдебна практика относно юрисдикцията си да изслушва такива предварителни изказвания.

Освен това, той прави две забележки, като повтаря съответните пасажии от решението на 8 май 1989 г. за приемане на молбата. На първо място, още на 5 декември 1985 г. г-н Тот се оплаква, че не е имал възможност да участва в заседанието пред Апелативния съд за удължаване на задържането; впоследствие, в писмото си от 4 юли 1986 г. след като на 22 януари Апелативния съд за първи път отхвърля молбата му за освобождаване, той пише, че разширява обхвата на молбата си. Този подход кара Комисията да заключи не че той се занимава поотделно с два различни вида производство пред Апелативния съд, а че се оплаква и от това, че не е бил изслушан, когато молбата му е била разглеждана пред Апелативния съд. Още повече, писмата от 5 декември 1985 г. и 4 юли 1986 г. трябва да се разглеждат като цяло; и последното е изпратено по- малко от шест месеца след 22 януари 1986 г., датата на която Апелативния съд за първи път се произнася по жалбата на г-н Тот относно молбата му да бъде освободен (виж параграф 33 по-горе).

82. В светлината на съдебната си практика (виж, по-специално, решение Рингайзен от 16 юли 1971 г., серия А номер 13, стр. 37-38, пар.90, решение Гуцарди от 6 ноември 1980 г., серия А номер 39, стр. 22-23, пар. 62-63, и решение Фоти и други от 10 декември 1982 г., серия А номер 56, стр. 15, пар. 44) и всички доказателства, Съдът е съгласен с това заключение. По-специално, той не счита за реалистично да се очаква от задържан без правни познания - какъвто е жалбоподателя - да разбере изцяло разликата между двата вида производство; би било твърде формално от страна на Комисията да се ограничи с писмото на жалбоподателя без да се опита да изясни истинската му цел. Следователно, възражението е неоснователно.

2. Резултатност на оплакването

83. Апелативният съд в Линц взема решение по молбите на г-н Тот без да е призовал или изслушал него или адвоката му, докато представител на Главна прокуратура е присъствал на заседанието и е отговарял на въпросите на съда.

Според жалбоподателя, това е нарушило равенството между обвинението и защитата.

Правителството поддържа обратната гледна точка. Според него, фактът че жалбоподателя се е явил пред Рацкамерата на Районния съд в Залцбург обезсмисля явяването му пред Апелативния съд. Освен това, прокурорът не е правил никакви изявления или запитвания.

84. Съдът счита, че член 5 т.4 не задължава договарящите се страни да създават второ ниво юрисдикция за преглед на молбите за освобождаване. Въпреки това, страна която въведе такава система трябва да предостави същите гаранции на задържаните както при първа инстанция (виж, *inter alia*, *mutatis mutandis*, решение Делкорт от 17 януари 1970 г., серия А номер 11, стр. 14, пар. 25, и решение Екбатани от 26 май 1988 г., серия А номер 134, стр.12, пар. 24).

Всъщност г-н Тот не е имал възможност да оспори причините за оправдаване на удължаването на задържането. Всякакви въпроси, повдигнати от Апелативния съд биха дали възможност на прокурора да изкаже мнението си; те биха породили от страна на обвиняемия реакции, гарантиращи обмисляне от членовете на съда преди да са взели решение. Тъй като производствата не са осигурили равностойно

отношение, те не са били наистина неблагоприятни.(виж, *mutatis mutandis*, решение Санчес-Райсе от 21 октомври 1986 г., серия А номер 107, стр. 19, пар. 51).

Следователно има нарушение на член 5 т. 4 по този въпрос.

Б. Производства, разглеждащи удължаването на предварителното задържане

85. Жалбоподателят е направил подобно оплакване относно производствата пред Апелативния съд в Линц, започнати от съдията-следовател за удължаване на предварителното задържане.

86. Според Комисията и Правителството оспорваните производства не влизат в обхвата на член 5 т. 4. Тяхната цел е да фиксират максималния период на задържане и са отделни от и в допълнение на 'производствата', които г-н Тот е могъл да заведе и от които се е възползвал няколко пъти, за да моли за освобождаване.

87. Съдът стига до същото заключение. Апелативният съд се произнася по искане на съдията-следовател или прокурора (виж параграф 59 по-горе) и се ограничава в определянето на рамка за свободно вземане на решения. Следователно той не решава - както в случай на жалба или за целите на периодичния автоматичен преглед - относно уместността или необходимостта от задържане или освобождаване на обвиняемия, защото съдът не замества органа, който е взел решението по своя преценка. Нито предприема преглед на ' законността на задържането ', с други думи , един достатъчно широк преглед на всички условия, необходими за едно законно задържане (виж, *mutatis mutandis*, решение Е. срещу Норвегия от 29 август 1990 г., серия А номер 181-А, стр. 21, пар. 50).

Накратко, член 5 т. 4 не е приложим във въпросните производства.

3. ПО ПРИЛАГАНЕТО НА ЧЛЕН 50

88. [...]

А. Щети

89. Г-н Тот предявява иск на първо място за 750,000 австрийски шилинга за парична щета и 1,000,000 шилинга за непарична щета. Първата сума съответства на загубата му на доходи по време на предварителното задържане и намаляването на заплатата му след освобождаването. Втората сума има за цел да покрие 'душевното страдание' преживяно в затвора (в размер на 1,000 шилинга на ден) и впоследствие за неговото реинтегриране в обществото.

90. Правителството не вижда причинно-следствена връзка между твърдяното нарушение и паричните щети свързани с лишаването на жалбоподателя от свобода, което той при всички случаи е трябвало да понесе след като бъде осъден. Освен това, то счита, че установяването на нарушение ще бъде достатъчно удовлетворение за непаричните щети.

Делегата на Комисията не е изказал възгледите си.

91. Съдът отхвърля иска за парични щети, защото целият период на предварително задържане е приспаднал от присъдата. Що се отнася до непаричните щети, съдът счита, че настоящото решение представлява достатъчно удовлетворение.

Б. Разходи и съдебни разноски

92. Жалбоподателят получава правна помощ пред органите на Конвенцията и нищо не е поискал във връзка с производствата пред тях.

От друга страна, той претендира за 178,083.60 шилинга за разходи и съдебни разноски направени в производствата пред австрийските съдилища, включващи следните такси за адвокати :г-н Еберл и г-н Мюлер - 440; г-н Обераух и г-н Щаделмайер : 11,132; г-н Парадайзер - 31,438.20; г-н Лехенауер - 50,000; г-жа Херман - 85,073.

93. Правителството оспорва повечето от тези искове. Нито г-н Еберл и г-н Мюлер, нито г-н Обераух и г-н Щадмайер са представлявали г-н Тот, въпреки, че сестра му се е свързала с тях. Г-н Парадайзер е имал право само на 7,853.40 шилинга за молбата за освобождаване от 15 февруари 1985 г. и за съдебното заседание на 27 февруари в Рацкамерата на Районният съд в Залцбург (виж параграфи 17 и 19 по-горе). Що се отнася до г-н Лехенауер, не са представени подробности и накрая, г-жа Херман не е взета под внимание, защото тя е започнала да представлява жалбоподателя едва след произнасяне на присъдата.

Делегатът на Комисията не е изразил мнение.

94. Съдът е съгласен с гледната точка на Правителството и съответно присъжда на г-н Тот 7, 853.40 шилинга за разходи и такси на г-н Парадайзер.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ СЪДЪТ:

1. Счита единодушно, че има нарушение на член 5 т. 3 (чл.5 т.3);
2. Отхвърля единодушно предварителното възражение на Правителството относно оплакването по производствата пред Апелативния съд за разглеждане на молбите за освобождаване на г-н Тот;
3. Счита с осем гласа към един, че има нарушение на чл.5 т. 4, тъй като тези производства не са насочени едно срещу друго;
4. Счита с осем гласа към един, че чл.5 т. 4 не е бил приложим за производствата пред Апелативния съд относно удължаване на предварителното задържане на жалбоподателя;
5. Счита единодушно, че ответната страна трябва да плати на жалбоподателя в тримесечен срок 7,853.40 шилинга за разходи и съдебни разноски;
6. Отхвърля единодушно останалата част от иска за справедливо обезщетение.

СТАНОВИЩЕ НА СЪДИЯТА МАЧЕР

1. Аз гласувах с мнозинството от съдебния състав относно прекомерната продължителност на предварителното задържане на жалбоподателя, въпреки че според мен това бе един трудно определен случай. Аз също считам, че като цяло за случай на не дотам тежко престъпление, един цялостен период на задържане, който превишава две години не отговаря на изискванията за "бързина" съгласно чл.5 т. 3.

Съдебният състав, обаче, не взема достатъчно под внимание факта, че когато има икономическо престъпление разследването е особено сложно и че, в настоящия случай, обвиняемият по никакъв начин не е хвърлил светлина върху фактите, представляващи твърдения срещу него, което се вижда от неговото отношение по време на двете заседания пред Районния съд в Залцбург; може да се предположи, че неговото поведение е било същото по време на разследването. По този начин той прави работата на съдията-следовател по-трудна. Той е бил свободен да избере линията си на защита, но до известна степен той трябва по същия начин да търпи неблагоприятните последици от това. В същото време съдията трябва да провежда разследването с необходимото усърдие, съгласно чл.5 т. 3, въпреки поведението на обвиняемия.

В този контекст предложението, че Европейският съд би трябвало да укаже на националните съдилища, (а също и третия подпараграф на параграф 77), а именно че те трябва да направят копия на делото - които понякога са в значителен обем, надвишаващ 1000 страници - така че винаги да остане копие за съдията-следовател, според мен е твърде нереалистично; такова предложение далеч надхвърля това което може да се очаква от съдилищата на дадена страна-членка по Конвенцията; още повече то пренебрегва проблемите, произлизащи от разглеждането на едно голямо дело.

2. Мнозинството от съдебния състав намира, че има нарушение на чл.5 т. 4 на базата на това, че решенията на Апелативния съд по молбите за освобождаване на обвиняемия, след отхвърлянето им от съдията-следовател и Ратцкамарата, са взети от този съд след изслушване на Главната прокуратура, но без да бъде изслушан обвиняемия.

В миналото Съдът често е трябвало да разглежда проблема за процедурните гаранции осигурени от чл.5 т. 4. Съдебната му практика по този въпрос може да бъде обобщена по следния начин : според чл.5 т. 4 е възможно да сезираш съда, компетентен да решава молбата за освобождаване като следва установената съдебната процедура, като се имат предвид необходимите процедурни гаранции (виж решенията на Нюмайстер от 27 юни 1968 г., серия А N 8 стр.43, пар.24 ; Санчес - Райсе от 21 октомври 1986 г., серия А N 107 стр.19, пар.51 и Лами от 30 март 1989 г., серия А N 151 стр.16 -17, пар.29) ; въпреки това, това явно е под нивото на осигурената и изисквана защита - според чл.6 т. 1.

Струва ми се, че австрийският закон наистина предлага гаранции, които - предвид съответната съдебна практика на органите по Конвенцията - чл.5 т.4 се изискват (чл.195 и 196 от НПК на Австрия). Освен периодичните прегледи на законността на удължаването на задържането до събиране на допълнителни доказателства (чл.194 пар.3 от НПК), задържаният може по всяко време да поиска освобождаването си, което може да бъде дадено от съдията-следовател със съгласието на прокурор. Когато съдията-следовател отхвърли такова искане или прокурорът се противопостави, провежда се специално заседание пред Ратцкамарата, на което се призовават задържания (и адвоката му) и прокурора, и където задържаният и/или

неговият адвокат имат възможност да направят своите искания в подкрепа на молбата за освобождаване, с други думи да оспорят решението на съдията-следовател за отхвърляне на молбата и/или позицията на прокурора. Когато решението на Ратцкамарата е срещу него, задържаният има право да подаде писмена жалба до Апелативния съд. Този съд решава "след изслушване на представител на Главна прокуратура", с други думи след като му е дал възможността да разбере - в писмена или устна форма - неговата гледна точка. Освен това, когато жалбата (срещу решение на Ратцкамарата за освобождаване на задържания) е подадена от прокурора, задържаният също има възможността да изкаже мнението си, стига той да знае за мнението на прокурора - както съдът правилно е отбелязал в Решението Брандстетер от 28 август 1991 г., серия А N211 стр.27-28, пар.67 (въпреки това виж моето непотвърждаващо мнение, което е подкрепено от съдиите Вилиямсон и Биншидлер-Робер). Така и двете страни имат възможността да представят своите аргументи, така че е налице равнопоставеност на страните.

Разбира се, през последните години съдебната практика за процедурните гаранции се е развила и в настоящия случай съдебният състав изглежда е повлиян от идеята, че при наказателните производства винаги обвиняемият има последната дума. Това е изискване по чл.6 т.1, към който аз се придържам изцяло. Но да го прехвърлим към чл.5 т.4 означава по същество да дадем на този текст съпоставимо значение като на чл.6 т.1 (без изискването за обществената същност на процеса), което според мен не е основателна интерпретация на чл.5 т.4. В същност Конвенцията ясно разграничава чл.5 т.4 и чл.6 т.1 относно процедурните гаранции, съдържащи се в двата състава (виж решение Витерверп от 24 октомври 1989 г., серия А N 33, стр. 24 пар.60).

Нежелателна последица от такава съдебна практика може да бъде, че в производствата за разглеждане на молбите за освобождаване, Страните ще отхвърлят второто или третото ниво на юрисдикция, които някои системи предлагат (в този случай австрийската), когато процедурите на по-високите нива на юрисдикция не задоволяват изискванията на чл.6 т. 1. Това би било в съответствие с предписанията на чл.5 т.4, но няма да бъде в интерес на гражданите. Освен това организацията на процедурата по обжалване в съответствие с чл.6 т.1 би представлявала излишно бреме за разследването и ще бъде против принципа за "бързина" съгласно чл.5 т.3.

ЧАСТИЧНО ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИЯТА СЪР ВИНСЕНТ ЕВАНС

1. Съжалявам, че не мога да се съглася със заключението на мнозинството на Съда, че чл.5 т.4 от Конвенцията не е приложим към производствата за удължаване на предварителното задържане (виж пар.85-87 от съдебното решение) и според мен тези производства са довели до нарушение на тази точка от чл.5.

2. Целта на въпросните производства, както Съдът счита, е Апелативният съд по молба на съдията-следовател, съгласно чл.193 от австрийския НПК да постанови удължаване на допустимата продължителност на задържането и така да се изготви рамката, в която съдията-следовател е свободен да взема решение относно удълженото задържане на жалбоподателя. Ефектът на производствата следователно е да се вземе решение за предварителното условие на неговото удължено задържане, съгласно австрийския закон. Приемайки това за дадено, чл.5 т.4 изисква жалбоподателят да предизвика производство за оспорване на

“законността” на удълженото си задържане. Но това изискване не е задоволено на нито една фаза. Жалбоподателят не се е намесил в производствата пред Апелативния съд и не е представил своите доводи за оспорване на искането на съдията-следовател и той е нямал право на жалба срещу действията на Апелативния съд.

3. Вярно е, че жалбоподателят е могъл и е предизвикал отделни производства съгласно чл.194 пар.2 от НПК с искане за освобождаване, но както аз разбирам системата, такава молба е трябвало да бъде направена в рамките установени вече от решението на Апелативния съд за удължаване съгласно чл.193 и това решение като такова не е било открито за оспорване по време на производствата разглеждащи молбата за освобождаване. Освен това явно е, че Апелативният съд е взел предвид не само сложността и обхвата на делото и тежката присъда, но също и други съображения като опасността от укриване на обвиняемия и извършването на нови престъпления (виж пар.22, 26, 30 и 38 от съдебното решение). Тези съображения потвърждават мнението, че чл.5 т.4 е приложим при производства за удължаване на задържането.

4. Следователно, моето заключение е, че чл.5 т.4 е приложим и е нарушен не само във връзка с производствата, разглеждащи молбите за освобождаване, но също и във връзка с производствата по удължаване на предварителното задържане.